

Hertil kommer, at der efter Justitsministeriets opfattelse næppe er noget udtalt behov for en sådan bestemmelse. I de tilfælde, hvor det må lægges til grund, at begge parter kendte sædvanen, vil denne som oftest anses for stiltiende aftalt. I tilfælde, hvor en part hævder ikke at have kendt sædvanen, kan der blive tale om vanskelige overvejelser om, hvorvidt den pågældende burde have kendt den - overvejelser, der kan kompliceres yderligere, når der er tale om internationale handelsagentaftaler.

Det foreslås på denne baggrund, at lovens kapitel 1 og 2, der vedrører handelsagenter, skal kunne fraviges på grundlag af aftale, med mindre det modsatte er bestemt i den enkelte bestemmelse. For så vidt angår reglerne om handelsrejsende er situationen anderledes, idet disse ikke er omfattet af direktivet. Da det endvidere fremgår af betænkningen s. 145-146, at der på visse områder gælder sædvaner for handelsrejsende, f.eks. vedrørende handelsrejsendes adgang til i mindre omfang at medføre varer for andre, har Justitsministeriet fundet det rigtigst, at loven for så vidt angår handelsrejsende også kan fraviges ved sædvaner, med mindre andet er fastsat i loven.

Bestemmelsens *stk. 2* vedrører de tilfælde, hvor parterne har aftalt, at et andet lands lov skal anvendes på aftalen, og hvor det i mangel af lovvalgsaftale ville have været dansk ret, der skulle anvendes.

En international handelsagenturaftale vil i mangel af en lovvalgsaftale i reglen være underkastet loven i handelsagentens land. Når der gennemføres ufravigelige regler til beskyttelse af handelsagenter, opstår spørgsmålet om, hvorvidt disse regler kan fraviges gennem en aftale om valg af en anden lov, herunder navnlig loven i agenturgiverens land. Det traditionelle udgangspunkt har været, at parterne gennem deres lovvalg kan fravige alle regler af privatretlig karakter i den lov, som skulle anvendes i mangel af lovvalgsaftale, herunder også regler, der efter denne lov ellers er ufravigelige. Såfremt man lagde dette til grund ved handelsagenturaftaler, ville den tilsigtede beskyttelse af handelsagenten imidlertid blive mere eller mindre illusorisk.

Danmark har ved lov nr. 188 af 9. maj 1984 gennemført EF-konventionen af 19. juni 1980 om, hvilket lands lov der skal anvendes på kontraktretlige forpligtelser, i dansk ret. Konventionen indeholder i art. 7 en generel regulering af spørgsmålet. Ifølge art. 7, stk. 2, medfører konventionen ingen begrænsning i anvendelsen af regler i domstolslandets lov i tilfælde, hvor disse »er ufravigelige uden hensyn til, hvilket lands lov der i øvrigt skal anvendes på aftalen«. Hvorvidt reglerne har denne karakter (er »internationalt præceptive«), afhænger alene af vedkommende stats egen ret. Ifølge art. 7, stk. 1, kan en domstol også

tillægge et andet lands internationalt præceptive regler virkning, selv om aftalen i øvrigt er underkastet en anden lov, f.eks. domstolslandets.

For så vidt angår handelsagenturaftaler indgået mellem en udenlandsk agenturgiver og en dansk agent, betyder art. 7, stk. 2, at en dansk domstol kan (og skal) håndhæve de regler i dansk ret, som er internationalt præceptive, selv om aftalen indeholder en bestemmelse om anvendelse af en anden lov, f.eks. agenturgiverens. Anlægges retssagen i agenturgiverens land, og har dette ligeledes ratificeret EF-konventionen (uden at tage forbehold med hensyn til art. 7, stk. 1), kan domstolen i medfør af art. 7, stk. 1, tillægge danske internationalt præceptive bestemmelser virkning, selv om aftalen indeholder en bestemmelse om anvendelse af f.eks. agenturgiverens lov.

Da det således afhænger af dansk ret, hvilke præceptive regler i loven der skal anses for internationalt præceptive, er det anset for mest hensigtsmæssigt at foretage en egentlig lovregulering af dette spørgsmål. De ufravigelige regler, der her foreslås gjort internationalt præceptive, svarer til de af arbejdsgruppen foreslåede. Om baggrunden for valget af disse bestemmelser henvises til betænkningen s. 38-39.

Et mindretal i arbejdsgruppen (Industrirådets repræsentant) havde foreslået indsat en bestemmelse om, at de ufravigelige regler skulle kunne fraviges ved aftale, hvis agenten ikke har bopæl eller forretningssted i et EF-land. En sådan regel forventes indført i Vesttyskland. Industrirådet henviste til den omstændighed, at mange danske eksportvirksomheder har behov for at kunne anvende standardkontrakter med lovvalgsklausuler om anvendelse af dansk ret uden nødvendigvis at være undergivet de ufravigelige danske regler, navnlig reglerne om godtgørelse ved agenturforholdets ophør. Industrirådet henviste i denne forbindelse til, at en forpligtelse til at yde godtgørelse i alle tilfælde, hvor en kontrakt er undergivet dansk ret, vil forringe dansk industris konkurrencemuligheder på eksportmarkederne uden for EF. Det vil ofte være hensigtsmæssigt for en agenturgiver at anvende sit eget lands lov, hvis han har agenter i en lang række lande, og han ønsker, at disse agenturforhold skal undergives ensartede regler. I så fald kan det virke urimeligt ved ufravigelige regler at sikre handelsagenter f.eks. godtgørelse ved ophør, hvis sådan godtgørelse ikke følger af loven i agentens hjemland.

Arbejdsgruppens flertal fandt imidlertid, at en sådan regel ville modvirke det ønske om retsenhed, der ligger bag direktivet. Den foreslåede regel indebærer efter flertallets opfattelse en risiko for udhuling af den retsbeskyttelse af agenter, der tilsigtes ved ufravigelig lovgivning. Hvis andre lande gennemfører tilsvaren-